

Nekonvenční typy dysplastických změn ve sliznici gastrointestinálního traktu – přehled morfologie jednotlivých podtypů

Kateřina Kamarádová^{1,2}

¹Fingerlandův ústav patologie, Fakultní nemocnice Hradec Králové

²AeskuLab Patologie k.s., Praha

SOUHRN

Posouzení rozvoje dysplastických změn je součástí rutinního hodnocení bioptických vzorků z různých etází gastrointestinálního traktu. Kromě nejčastějšího typu, tzv. konvenční dysplázie, jsou ve sliznici trávicího traktu popisovány také morfologicky odlišné speciální typy dysplastických změn, které lze shrnout pod pojmem nekonvenční dysplázie. Nekonvenční typy dysplastických změn mohou vznikat *de novo* nebo v terénu chronických onemocnění trávicího traktu jako je Barrettův jícn, chronická atrofická gastritida či idiopatické střevní záněty. Mezi nekonvenční typy dysplastických změn spadá pilovitá, kryptová či foveolární dysplázie a léze jako pylorický adenom nebo adenom z oxyntických žlázek. Nekonvenční typy dysplázií vznikající v terénu idiopatických střevních zánětů pak představují dosti specifickou kategorii s širokým morfologickým spektrem změn. Cílem tohoto doškolovacího textu je přinést zevrubný popis morfologických charakteristik jednotlivých podtypů nekonvenčních dysplastických změn s důrazem na rozdíly a specifika v jednotlivých etážích gastrointestinálního traktu a poskytnout tak přehledný materiál pro každodenní diagnostickou praxi.

Klíčová slova: dysplázie – intraepiteliální neoplázie – nekonvenční typ – foveolární dysplázie – pilovitá dysplázie – IBD-asociovaná dysplázie

Non-conventional types of dysplastic changes in gastrointestinal tract mucosa – review of morphological features of individual subtypes

SUMMARY

Evaluation of the dysplastic changes evolving in mucosa of various segments of gastrointestinal tract is a part of routine practice. Morphologically different or non-conventional types of dysplastic changes are described in the mucosa of gastrointestinal tract besides the most common conventional type of dysplasia. Non-conventional dysplasias can arise *de novo* or they can be found in association with chronic gastrointestinal conditions, such as Barrett's esophagus, chronic atrophic gastritis, and inflammatory bowel disease. Non-conventional types of dysplasia include serrated, crypt base of foveolar dysplasia and lesions as pyloric or oxyntic gland adenoma. Non-conventional types of dysplasia arising in inflammatory bowel disease represent specific category with broad morphological spectrum of changes. The aim of this work is to present a comprehensive review of morphological characteristics of individual subtypes of non-conventional dysplastic changes with focus on differences and specificity in particular parts of gastrointestinal tract and provide a functional handout for daily diagnostic practice.

Keywords: dysplasia – intraepithelial neoplasia – non-conventional type – foveolar dysplasia – serrated dysplasia – IBD-associated dysplasia

Cesk Patol 2022; 58(1): 38–51

Hodnocení přítomnosti dysplastických změn je součástí rutinního hodnocení bioptických vzorků z různých etází gastrointestinálního traktu (GIT). Nejčastější a nejlépe charakterizovaná je dysplázie standardně popisovaná v klasických adenomech tlustého střeva vznikající ve sliznici intestinálního typu. (1) K tomuto typu dysplázie se nyní často přidává přídomek konvenční nebo adenomová dysplázie. Konvenční dysplázie se může vyskytovat i v jiných úsecích GIT, kde vzniká např. v terénu chronického zánětu či intestinální metaplázie jako je Barrettův jícn, chronická atrofická gastritida nebo idiopatické střevní záněty (IBD). (1)

Dlouhodobé sledování pacientů a nárůst endoskopických vyšetření a biopsií vedlo k detekci a rozpoznání širšího spektra prekancerózních lézí a odhalení méně častých a morfologicky

odlišných podtypů dysplázií v jednotlivých etážích GIT. (1) Tyto léze lze shrnout pod pojmem nekonvenční typy dysplázie a je možné je v základu rozdělit na nekonvenční dysplázie intestinálního a neintestinálního typu. Mezi intestinální nekonvenční dysplázie spadá jednak pilovitá dysplázie a tzv. kryptová dysplázie (dysplázie bazálních krypt, v anglické literatuře *basal crypt dysplasia*, BCD), resp. dysplázie jamek (v anglické literatuře *pit dysplasia*) popisovaná především v jícnu a v žaludku. (2,3) Pilovitá dysplázie je přítomná v pilovitých lézích tlustého střeva včetně pacientů s IBD, popsána je ale také v tenkém střevě (4-6), v žaludku (7) a vzácně i v jícnu. (8) Neintestinální typ nekonvenční dysplázie zahrnuje především foveolární typ dysplázie vyskytující se v jícnu, žaludku a duodenu, pylorický typ dysplázie resp. pylorický adenom žaludku a duodena a v neposlední řadě oxyntickou dysplázií resp. oxyntický adenom žaludku. (9-11) Dosti specifickou kategorií jsou pak nekonvenční typy dysplázií vznikající v terénu idiopatických střevních zánětů, kterým bude věnována samostatná kapitola tohoto textu. (12-14)

Hlavním předmětem tohoto sdělení je tedy ucelený přehled a morfologická charakteristika nekonvenčních typů dysplázie v jednotlivých etážích GIT.

Nicméně je vhodné na tomto místě zopakovat také morfolo-

✉ Adresa pro korespondenci:

MUDr. Kateřina Kamarádová, Ph.D.

Fingerlandův ústav patologie

Fakultní nemocnice Hradec Králové

Sokolská 581

500 03, Hradec Králové

email: katerina.kamaradova@fnhk.cz